

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1920 kl. 3 e. m.

*Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 23,
i anledning av väckt motion om utredning i syfte att
åvägabringa billigare tandvård.*

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 196, har herr *Boberg* m. fl. föreslagit riksdagen att ingå till Kungl. Maj:t med begäran om skyndsamt utredning i syfte att åvägabringa billigare tandvård.

Motionen.

Beträffande motiveringen till nämnda förslag får utskottet hänvisa till motionen.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande av kungl. medicinalstyrelsen, vilket yttrande såsom bilaga bifogas detta utlåtande.

*Yttrande av
medicinalstyrelsen.*

Det torde icke kunna bestridas, att den av motionärerna väckta frågan är av stor allmän hygienisk betydelse. Givetvis skulle det vara synnerligen önskvärt, att åtgärder kunde vidtagas i syfte att bereda mindre bemedlade personer tillfälle att mot rimlig ersättning komma i åtnjutande av erforderlig tandvård. Enligt utskottets mening saknas emellertid för närvarande nödvändiga förutsättningar för att ett ingripande från statsmakternas sida skulle kunna leda till ett avhjälpande av de i motionen påtalade missförhållandena. Att staten skulle anlita sig av tvångsåtgärder för att åvägabringa ett nedprässande av de arvoden. tandläkare i privat praktik betinga sig, förefaller uteslutet. Utskottet anser, i likhet med medicinalstyrelsen, att det lämpligaste sätt, varpå motionens syfte skulle kunna vinnas, ligger i kommunalt anordnande av mottagningar för mindre bemedlade, där tandläkare mot ersättning av kommun åtager sig att för nedsatt pris enligt taxa

Utskottet.

lämna behandling för tandåkommor, samt att staten eventuellt lämnar bidrag till kommun, som anordnat sådana mottagningar. Åtgärder i nyssnämnd riktning hava även vidtagits av en del städer, men svårigheterna att anskaffa lämpliga tandläkare, som äro villiga att åtaga sig sådant arbete, hava varit rätt betydliga, antagligen i huvudsak beroende på den relativa bristen på tandläkare.

Orsaken till att tandläkarnas arvoden ofta uppdrivits till en höjd, vida utöver vad som kan anses motiverat med hänsyn till rådande dyrtid, är enligt utskottets mening att söka däri, att tandläkarekåren i vårt land är alltför fåtalig. Den nödvändiga förutsättningen för att en lösning av den föreliggande frågan skall kunna vinnas torde därför vara, att ett avsevärt större antal tandläkare årligen utbildas, än vad hittills skett. Utredning pågår ock för närvarande om tandläkareinstitutets utvidgning och tandläkarundervisningens omorganisation. Då åtgärder i nyss nämnda syfte torde vara att förvänta efter det att den kommitté, som handhar denna utredning, avslutat sitt arbete, vilket enligt vad utskottet inhämtat lär vara att förvänta inom den närmaste tiden, synes motionen icke nu böra föranleda någon åtgärd från riksdagen ssida.

Utskottet anser sig jämväl böra erinra om att 1918, 1919 och 1920 års riksdagar anslagit sammanlagt 4,900,000 kronor för om- och påbyggnad av de i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm befintliga byggnaderna, varvid man utgått ifrån att tandläkareinstitutet skulle erhålla så stort lokalutrymme i nämnda byggnader, att varje årskurs skulle kunna mottaga dubbelt så många elever som för närvarande är möjligt.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 mars 1920.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Närvarande: herrar Nylander, Larsson, Norling, Johansson i Lövholmen, von Hofsten, Westman* och Malmberg.

* Ej närvarande vid justeringen.

*Bilaga.**Till Riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott.*

Enligt skrivelse den 20 februari 1920 från herr statsrådet och t. f. chefen för kungl. civildepartementet har Kungl. Maj:t anbefallt kungl. medicinalstyrelsen att avgiva och till riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott översända av utskottet önskat yttrande över en inom kammaren av herr Boberg m. fl. väckt motion, nr 196, om utredning i syfte att åvägbringa billigare tandvård; och bifogades för detta ändamål ett tryckt exemplar av sagda motion.

Till fullgörande av denna nådiga befallning får kungl. styrelsen avgiva efterföljande yttrande.

Den fråga, som motionärerna behandla i sin motion, är utan tvivel av stor allmän hygienisk betydelse. Frågan har ock varit och är föremål för statsmakternas intresse sedan flera år. Så har utredning om tandläkarinstitutets utvidgning och tandläkarundervisningens omorganisation uppdragits åt en kommitté, och ett betänkande »Om tandvård för skolungdomen» har av särskilda kommittéerade avgivits.

Det synes emellertid medicinalstyrelsen uppenbart, att åtgärder för beredande av bättre tandvård åt svenska folket böra, såsom ock synes vara allmänna meningen, först och främst bestå i att redan i skolan väcka intresse för och bibringa vana vid en hygienisk mun- och tandvård, och att de årsklasser, som kommit i åtnjutande av sådan utbildning, sedan böra beredas tillfälle till fortsatt tandvård även sedan de blivit vuxna. Tyvärr har dock en sådan genomförd mun- och tandvård hittills icke kunnat åstadkommas annat än i vissa större städer. På landsbygden är den ännu, åtminstone på de allra flesta ställen, endast önskemål. Skälet härtill är framför allt att söka däri, att antalet tandläkare hos oss är alltför litet i förhållande till behovet. Den kommitté, som avgivit ovan antydda betänkande om tandvård för skolungdomen, beräknar behovet av tandläkare för en fullständigt genomförd sådan vård vid våra folkskolor till 544. Hela vår tandläkarkår utgör emellertid för närvarande endast obetydligt mera än detta

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 12 saml. 2 avd. 10 häft. (Nr 20—23.) 3

antal. Innan man genom utvidgning av tandläkarinstitutet lyckats avsevärt öka kårens numerär, kan icke det ovan angivna önskemålet fyllas. För en fortsatt behandling efter skolans slut fordras således en ytterligare ökning av detta antal.

För ett genomförande av kommitténs program om *fri* vård åt skolbarnen fordras även avsevärda avlöningar åt härför anställda tandläkare. Hittills har varje särskild kommun, som vill ordna dessa förhållanden, haft att själv bekosta det hela. I sitt den 22 december 1919 över nämnda kommittébetänkande avgivna utlåtande har medicinalstyrelsen emellertid förordat, att statsbidrag av lämplig storlek skulle tilldelas de kommuner, som vid sina skolor anordnade kostnadsfri och i övrigt lämplig tandvård åt skolbarnen.

Lämpligaste sättet att bereda även vuxna behövlig tandvård till billigt pris synes vara att statsunderstödda kommunala polikliniker inrättas. Även i detta avseende hava en del städer vidtagit åtgärder, men svårigheterna att anskaffa lämpliga tandläkare, som äro villiga åtaga sig sådant arbete, hava varit rätt betydliga, antagligen i huvudsak beroende på den relativa bristen på tandläkare, möjligen också på otillräcklig avlöning.

För att avhjälpa den ovan angivna bristen på tandläkare har såsom en provisorisk åtgärd föreslagits dels att medgiva utrikes examinerade tandläkare rätt att inom landet utöva praktik såsom skoltandläkare, dels att låta s. k. dentister under lämplig tillsyn eller med lämplig begränsning arbeta såsom tandläkare. Ingendera av dessa utvägar synes medicinalstyrelsen tillfredsställande, enär endast en tandvård av fullgod beskaffenhet bör lämnas. Att, såsom motionärerna sätta i fråga, begränsa tandläkarnas arvoden på annat sätt, än som ovan antytts kunna ske på frivillighetens väg, finner styrelsen icke tillrådligt; tandläkarne skulle därigenom komma att behandlas på ett helt annat sätt än övriga medborgare.

Medicinalstyrelsen anser därför, att det enda sätt, varpå bot kan rådas på de i motionen omförmälda missförhållandena, ligger i anordnande av kommunala mottagningar för mindre bemedlade, där tandläkare mot ersättning av kommun åtager sig att för nedsatt pris enligt taxa lämna behandling för tandåkommor, samt att eventuellt staten lämnar bidrag till kommun, som anordnat sådana mottagningar.

Men även om denna plan skulle följas, torde dock stora svårigheter för dess realiserande i större utsträckning möta därutinnan, att vår tandläkarkår är alltför fåtalig. Den viktigaste åtgärden synes därför för närvarande vara att snarast möjligt åstadkomma årlig utbildning av ett större

antal tandläkare än nu är fallet. Då Kungl. Maj:t redan nu har sin uppmärksamhet riktad härpå, och då åtgärd i detta syfte torde vara att vänta efter det att ovannämnda kommitté avslutat sitt arbete, synes motionen nu ej böra föranleda någon särskild riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 mars 1920.

B. Buhre.

E. Sederholm.

Gustaf Tägtström.
